

Vanhat asuinsijat huomioidaan valtion metsien käsittelyssä

Metsähallitus inventoi valtion talousmetsien kulttuuriperintö-kohteita jo neljäntenä perättäisenä kesänä. Pyhäjoen Alatammen savotta-kartano on yksi Lapin kulttuuri-perintökohteista.

SAVUKOSKI
Suomen metsät kätkevät siimekseen kulttuuri- ja rakennusperintöä uitoilta, savotoilta, sota-ajalta ja poronhoidosta, sekä lukuisia muinaismuistoja tuhansien vuosien takaa. Metsähallituksen silmäteränä ovat valtion talousmetsien kulttuuriperintökohteet kivikaudelta 1960-luvulle.
”Tällaisia kohteita on metsissä tuhansittain, eikä kaikkia löydetä koskaan. Toiset kohteet ovat jo katoamaisillaan, jotkut niin hyväkuntoisia, että ne voidaan vielä entisöidä”, Metsähallituksen arkeologi, erikoissuunnittelija **Juha-Pekka Joona** kertoo.
Vaikuttavat metsätöihin
Inventoinnin taustalla on kansallinen metsäohjelma 2015, joka velvoittaa Metsähallituksen kartoittamaan sen hallitsemilla valtion mailla sijaitsevia kulttuuriperintökohteita yhteensä viiden miljoonan hehtaarin alueelta vuosina 2010–2015.
”Kohteet kartoitetaan, jolloin ne voidaan huomioida metsien käytön suunnittelussa, käsit-

Pyhäjoen Alatammi Savukoskella on Museoviraston suojelema käyntikohde ja samalla kulttuuriperintökohde parhaasta päästä. Metsätöissä huomioitavia ehjinä säilyneitä kulttuuriperintökohteita on inventoitu valtion mailla tuhansittain.

telyssä, kohteiden suojelussa ja koulutuksessa”, kertoo Metsähallituksen metsätalouden tiedottaja **Juri Laurila** Rovaniemeltä.
Inventoinnilla estetään myös se, että kohteet eivät tuhoudu ainakaan metsätalouden omien toimenpiteiden takia.
”Kohteen päältä ja lähistöltä poistetaan yleensä puusto, jotta kaatuvien puiden juuret eivät rikkoisi kohdetta. Puista varisevan karikkeen kertyminen kohteiden päälle estyy samalla”, Joona sanoo.

Kaikkia kohteita ei suojella
Muinaisjäännöslain nojalla suojeltavia kohteita on tiedossa vähemmän kuin lähelle nykyaikaa ajoittuvia kohteita, joita kaikkia ei ole järkevää tai edes mahdollista suojella.
Vanhojen rakennusten suojelesta luovutaan usein, mikäli niiden kunto on päässyt liian heikoksi.
”Suurin osa suojeltavista kohteista on kivikautisia, rautakautisia ja keskiaikaisia asuinpaikkoja. Lapissa havaitaan etenkin pyyntikuoppia ja saamelaisten

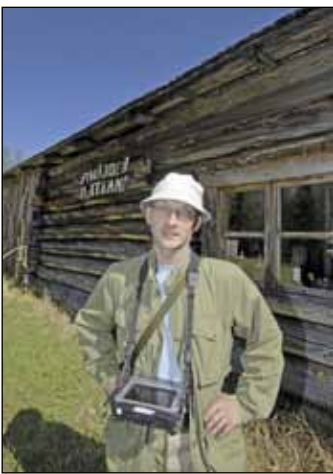
kodanpohjia, joista löytyy kynsikivinen liesi ja turvevalli, kaikki muu on yleensä tuhoutunut”, Joona sanoo.
”Tiedot voi tarkistaa Museoviraston nettisivuilta rekisteriportaalista, mikäli kohde on tunnettu. Museovirastolle voi kertoa uusista löydöistä.”
Toisinaan maanomistajat pelkäävät alueensa joutuvan suojelukohteeksi, jolloin arvokas muinaisjäännös saatetaan hävittää.
”Yleensä suojeltu alue on var-

sin pieni, kesämökki kyllä mahtuu tontille. Muinaisjäännöstä ei saa peittää, kaivaa tai tuhota muutoinkaan. Suoja-alue on kaksi metriä reunasta mitattuna.”
Keräilijöiden pyyntimailla
Tutkijoiden tietoon tulevat kohteet antavat uutta tietoa suomalaisten menneisyydestä, siksi ne ovat rajattoman arvokkaita.
”Projektin aikana vanhimmat radiohiiliajoitukset on tehty 8000 vuoden taakse eli mesoliittiseen kivikauteen, tuolloin nykyisen Lapin alueella on elänyt

Pyhäjoen Alatammen savottakartano on eräs valtionmaiden parhaiten säilyneitä kulttuuriperintökohteita Savukoskella ja koko Lapissa.

metsästäjä-keräilijöitä.”
Metsähallitus on pestannut inventointiprojektiin viisi arkeologia. Lapissa työskentelevän Joonan harteilla on 100 000 hehtaarin alue, josta tarkoituksena on tutkia neljän prosentin otos.
”Kyllä paljon jää inventoimatta-

Yksityismaidenkin kulttuuriperintö oli Juha-Pekka Joonan mukaan syytä inventoida.

”Mukana myös paikallinen metsuri, joka tuntee alueet hyvin. Vuodessa arkeologit käyvät läpi 200 kohdetta kukin, kohteita kartoitetaan Suomessa yhteensä viitisen tuhatta”, sanoo Joona.
KARI LINDHOLM

Lapissa satoja savottakohteita

SAVUKOSKI
”Savottaperintöön ja uittoon liittyviä kämppiä ja rakenteita on pelkästään Savukosken kunnan alueella reilu sata, Lapissa useita satoja”, arkeologi **Juha-Pekka Joona** sanoo.
Kulttuuriperinnön suoje-lutoimiin herätään usein liian myöhään. Monesti vanhat rakennelmat huomataan säilyttämisen arvoiseksi, kun ne ovat päässeet huonoon kuntoon.
”Hahmollansa olevia kämppiäkin löytyy vielä. Jos inventointi olisi tehty 20–30 vuotta aikaisemmin, ne olisivat olleet paremmassa kunnossa. Tuolloin olisi löytynyt myös enemmän ihmisiä, jotka olisivat voineet niistä kertoa”, Joona selvittää.
Rakennukset pysyvät kunnossa, kun niitä käytetään ja huolletaan. Käyttöä vaille jääneet tuhoutuvat aikanaan. ”Jos katto vuotaa, rakennuksen kunto romahtaa nopeasti.”
Eräs jo suojelustatuksen saaneista kohteista on Museoviraston omistama, valtion mailla seisova ja Savukosken kunnan hallinnoima savottakartano Pyhäjoen Alatammella. Se palvelee kansalaisia vuokrauskohteena.
”Kohde on todella arvokas ja harvinainen, tällaisia ei ole juuri säilynyt ehjänä. On tärkeää, että ihmiset voivat nähdä, miten savotoilla on tehty töitä ja eletty.”
Pyhäjoen alue Savukoskella oli

Pohjois-Suomen suurimpia metsätyömaita 1900-luvun alkupuolella. Parhaimpina talvina töissä oli 650 miestä, 38 kockia ja sata hevosta. Alatammen kämpppä rakennettiin 1930-luvun alussa metsätyömiesten käyttöön.
Tuolloin rakennettiin myös savusauna ja talli sekä vieressä virtaavaan Pyhäjokeen puinen pato, jota korjattiin vuonna 1955.
”Kämpässä majoituttiin vielä vuonna 1968, jonka jälkeen rakennukset alkoivat rapistua käytön puutteessa. Alatammi on yksi kolmesta 1980–90-lukujen vaihteessa restauroidusta savottakämpästä Savukoskella”, Joona kertoo.
KARI LINDHOLM

www.maaseuduntulevaisuus.fi

Lue lukulaudalta!

UUSI KESTOTILAAJAN ETU!

Maaseudun Tulevaisuuden voi nyt lukea myös lukulaudalta, joka on painetusta lehdestä tabletille sovitettu versio. Sitä voi lukea kaikilla iPad- ja Android-lukulaitteilla sekä uusimmilla iPhone-, Android- ja Windows Phone-älypuhelimilla.

Ole hyvä – kestotilaajana saat sen maksutta!

Lukulautalehden käyttö on helppoa. Menet vain lukulaitteella osoitteeseen **lukulauta.mt1.fi**

Lue lisää eduista Maaseudun Tulevaisuuden nettisivuilta. Tee uusi kestotilaus tai vaihda määräaikainen kestotilaukseksi osoitteessa www.maaseuduntulevaisuus.fi/kestotilaus tai soita 020 413 2277.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Suomen 2. luetuin päivälehti